

PREHISTORISCH EN ROMEINS TE NEERHAREN-REKEM

Op de grens tussen de gemeenten Neerharen en Rekem werden in 1886 opgravingen ondernomen, die leidden tot het vrijleggen van Romeinse gebouwresten (fig. 14, 5-6) en het bergen van archeologisch materiaal dat een tijdspanne van ca. 1500 jaren overspant, van de Bronstijd tot de vroege Middeleeuwen. Tijdens een onderzoek op het *Hangveld* (Rekem) (fig. 14, 1) in 1978 werden 72 graven uit de Urnenveldenperiode gevonden, die aansluiten bij vroegere vondsten van graven en bewoningssporen uit dezelfde periode (fig. 14, 3 en 2). Het toonde tevens aan dat de plaats reeds van in het late Neolithicum bewoond was⁽¹⁵⁾.

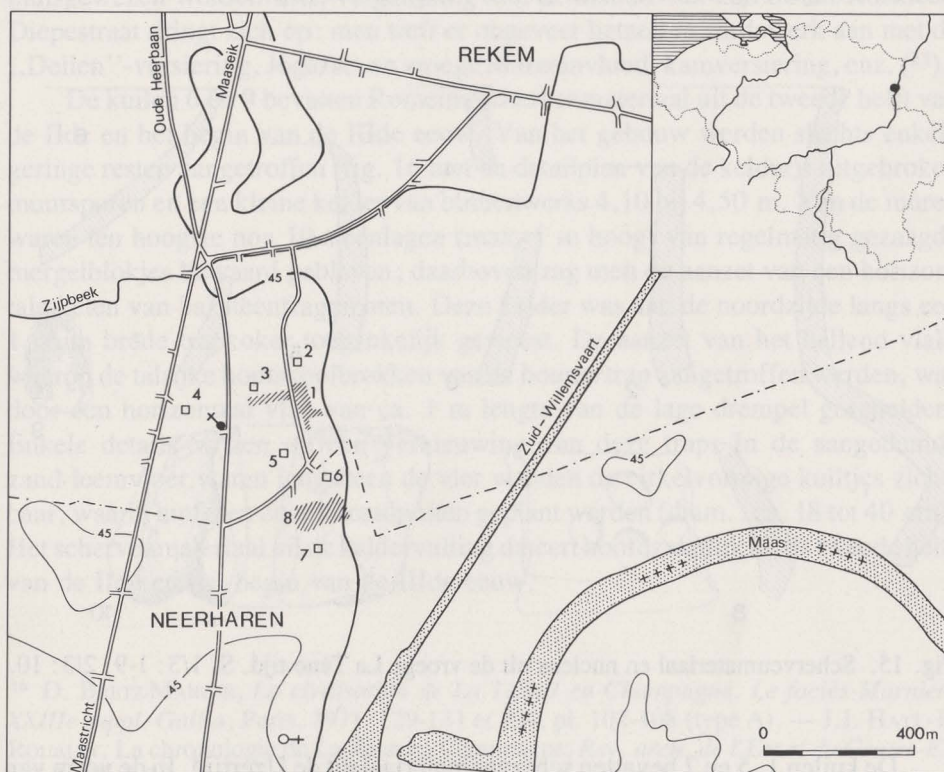

Fig. 14. Situatiekaart: 1 en 3: grafveld Urnenveldenperiode; 2: vóór-Romeinse „haardsteden”; 4: Romeinse begraafplaats; 5-6: Romeinse villa (opgravingen 1886); 7: opzoekingen 1979; 8: in 1980 onderzochte sektor.

¹⁵ Zie het overzicht van de opzoekingen bij L. VAN IMPE, *Graven uit de Urnenveldenperiode op het Hangveld te Rekem I*, Arch. Belg. 227, Brussel, 1980, 5-8.

Het zuidelijk deel van deze uitgestrekte vindplaats, op het grondgebied van Neerharen (*Het Kamp*) lag sinds de aanleg van de Zuid-Willemsvaart onder een metershoge aardhoop bedolven. Het weggraven van deze aardhoop voor de uitbating van de grinderij De Cup leidde in de loop van 1979 tot nieuwe vondsten. In het zuidelijk deel van de kiezelgroeve konden kuilen en pottenbakkersoven(s) uit de IJzertijd door de H.L. Janssen gered worden, terwijl een concentratie van silexartefakten uit het mesolithicum door het Laboratorium voor Prehistorie van de K.U.L. onderzocht werd (fig. 14, 7)⁽¹⁶⁾. In 1980 werd de controle van de kiezelput door de N.D.O. overgenomen, wanneer de werken de kern van de in 1886 gelokaliseerde villa naderden⁽¹⁷⁾. Tijdens de tweede helft van augustus en begin september kon een oppervlakte van ongeveer driekwart hektare nagezien worden (fig. 14, 8). In het noordwestelijk deel van deze sector lagen 8 kuilen, in het noordwestelijk deel een Romeins gebouw met kelder (fig. 16).

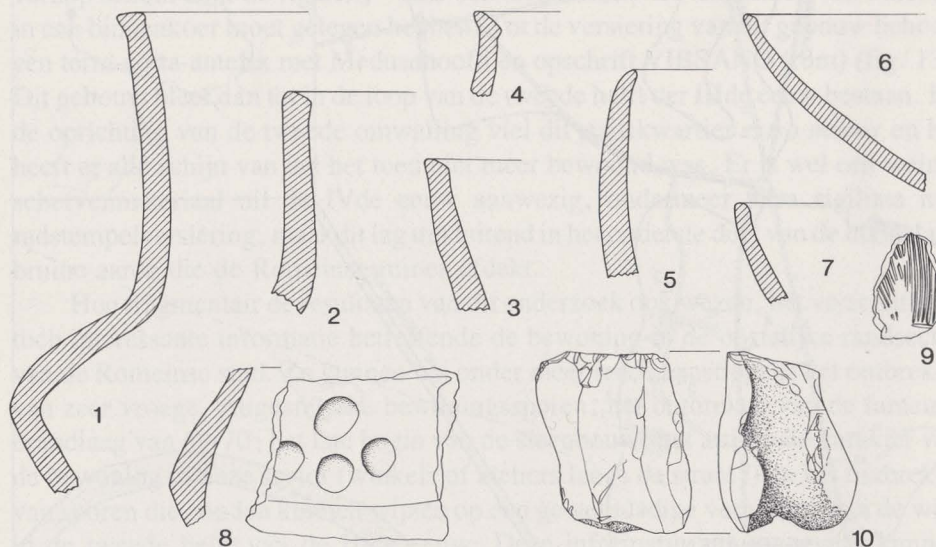

Fig. 15. Schervenmateriaal en nucleus uit de vroege La Tène-tijd. S. 1/3: 1-9; 2/3: 10.

De kuilen 1, 5 en 7 bevatten schervenmateriaal uit de IJzertijd. In de vorm van de grote pot nr. 1 (fig. 15) (diam. : ca. 45 cm), met hoge licht trechtervormige hals en smalle schouder, is een imitatie van hoge bikonische urnen uit de vroege La

¹⁶ R. LAUWERS, *Archeol.* 1979-2, 19.

¹⁷ Wij danken de directie van de Grinderij De Cup en de Heer L. Janssen (Rekem) voor hun kostbare medewerking.

Tène-periode te herkennen⁽¹⁸⁾. Deze vorm kan ontstaan zijn onder invloed van de Marne-keramiek uit de Champagne, die waarschijnlijk via van oudsher gebruikte handelswegen het noordoosten van België, Zuid-Nederland en het Neder-Rijngebied bereikte⁽¹⁹⁾. Bij het overige materiaal vindt men nog een uitstaande rand (nr. 2, diam. : 29 cm), mogelijk van dezelfde vorm, verder trechtervormige urnen, diepe kommen en schalen (nrs. 3-7 met respectievelijk een diameter van ca. 32, 31, 41, 24 en 20 cm), en talrijke scherven van ruw besmeten aardewerk. Een fragment van een biconische urn met „Dellen”-versiering op de schouder (nr. 8) kan in de vroege of het begin van de midden-IJzertijd gedateerd worden⁽²⁰⁾. Verder is nog een scherf met kamversiering te vermelden (nr. 9) en een kleine, prismatische klingennucleus met één slagvlak, vervaardigd uit een rolkei van grijze vuursteen (nr. 10). Globaal kan dit materiaal in de vroege La Tène-tijd (ca. Vde eeuw) thuisgewezen worden. Een vergelijking met de inhoud van kuil 38 uit Rosmeer-Diepestraat dringt zich op: men treft er ongeveer hetzelfde aardewerk aan met de „Dellen”-versiering, Jogasse- en vroege Marneïnvloed, kamversiering, enz.⁽²¹⁾

De kuilen 6 en 9 bevatten Romeins schervenmateriaal uit de tweede helft van de IIde en het begin van de IIIde eeuw. Van het gebouw werden slechts enkele geringe resten aangetroffen (fig. 16 met de detailplan van de kelder): uitgebroken muursporen en een kleine kelder van binnenwerks 4,10 bij 4,50 m. Van de muren waren ten hoogste nog 10 steenlagen (max. 1 m hoog) van regelmatig gezaagde mergelblokjes bewaard gebleven; daarboven zag men de aanzet van een horizontale keten van baksteenfragmenten. Deze kelder was aan de noordzijde langs een 1,26 m brede trapkoker toegankelijk geweest. De aanzet van het hellend vlak, waarop de talrijke houtskoolbrokken van de houten trap aangetroffen werden, was door een horizontaal vlak van ca. 1 m lengte van de lage drempel gescheiden. Enkele details wijzen op een vernieuwing van deze trap. In de aangedamde zand-leemvloer waren langsheen de vier wanden de cirkelvormige kuiltjes zichtbaar, waarin amforen en voorraadpotten geplant werden (diam. : ca. 18 tot 40 cm). Het schervenmateriaal uit de keldervulling dateert hoofdzakelijk uit de tweede helft van de IIde en het begin van de IIIde eeuw.

¹⁸ D. BRETZ-MAHLER, *La civilisation de La Tène I en Champagne. Le faciès Marnien, XXIIIe suppl. Gallia*, Paris, 1971, 129-131 et 204, pl. 102-108 (type A). — J.J. HATT-P. ROUALET, *La chronologie de La Tène en Champagne, Rev. arch. de l'Est et du Centre-Est* 28, 1977, 7-36.

¹⁹ W. DEHN, *Alter-Latènezeitliche Marnekeramik im Rheingebiet*, in *Reinecke-Festschrift*, Mainz 1950, 33-50. — G.J. VERWERS, *Das Kamps Veld in Haps, Analecta Praeh. Leid.* 5, Leiden, 1972, 134-136.

²⁰ G.J. VERWERS, *o.c.*, 138.

²¹ G. DE BOE-L. VAN IMPE, *Nederzetting uit de IJzertijd en Romeinse villa te Rosmeer*, *Arch. Belg.* 216, Brussel, 1979, pl. III. Wij danken collega L. Van Impe voor informatie over dit aardewerk.

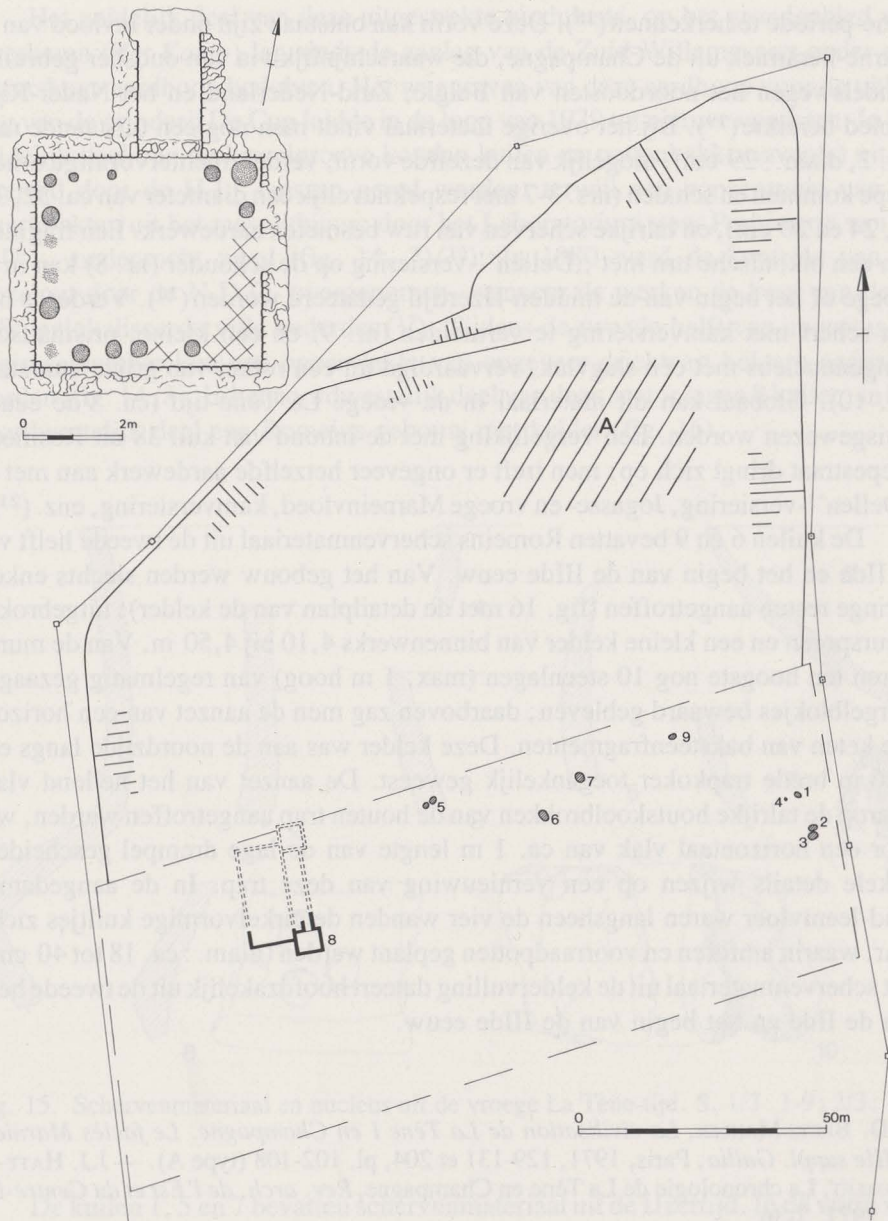

Fig. 16. Algemeen plan van de in 1980 onderzochte sector en detailplan van de Romeinse kelder.

Uit de geringe muurresten is voldoende af te leiden dat hier een gebouw met zeer klassieke plattegrond gestaan heeft: een 8,30 m diepe zaal, aan de oostzijde voorafgegaan door een gevelportiek tussen twee uitspringende hoekvertrekken,

waarvan één onderkelderd. Het was ongetwijfeld een bijgebouw van een villacomplex, waarvan de voornaamste kern met bad- en hypocaustvertrekken volgens de waarnemingen van 1866 slechts enkele tientallen meters noordoostwaarts moet gelegen hebben, onder het overblijvend gedeelte van het stort uit de Zuid-Willemsvaart. Tijdens het voorjaar van 1981 zal de ontgrinding van deze sektor eveneens door een archeologisch onderzoek voorafgegaan worden.

G. DE BOE

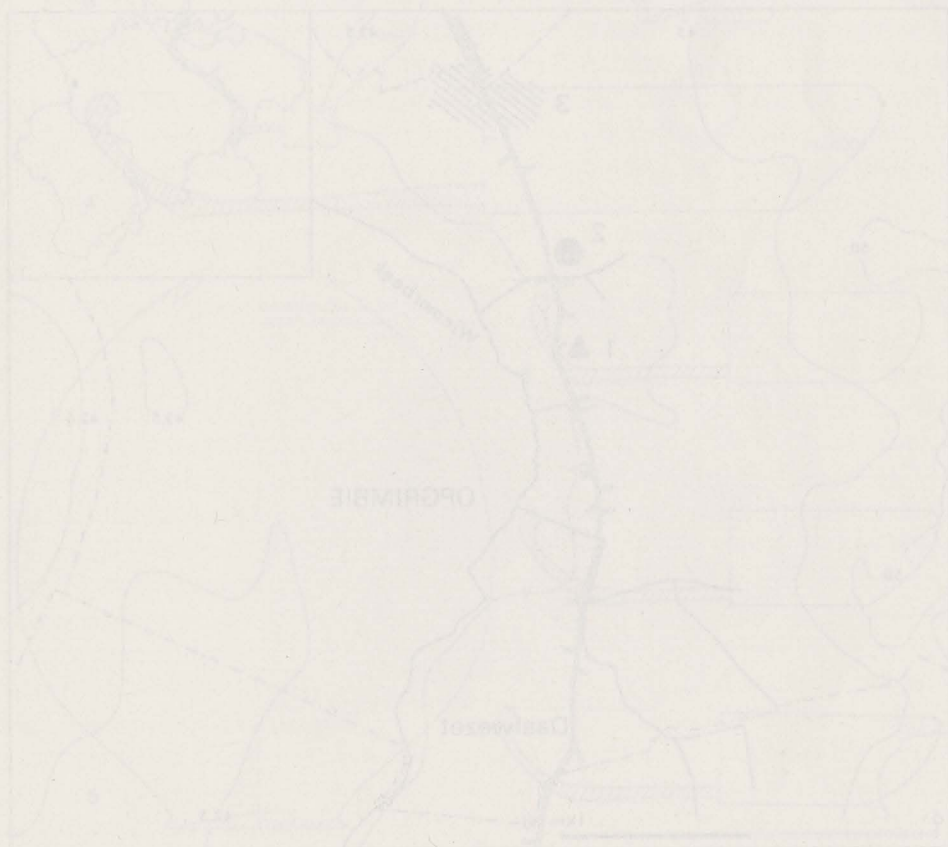

Fig. 18. Aardewerk 8, 1-3.

Fig. 17. Binnengebied.